

Riktlinjer

Katrineholm

för handläggning av serveringstillstånd

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Antagen av socialnämnden 2021-03-23 § 22

Giltighet

Gäller från och med 2023-12-12

Förvaltarskap¹

Inom socialnämndens ansvarsområde

Kategori

- Riktlinje

---

¹ Förvaltarskapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

Dokumentinformation	2
Innehåll.....	3
Inledning Alkohollagen – en skyddslag.....	4
Bakgrund.....	4
Syftet med riktlinjerna för alkoholservice.....	4
Ansökan och handläggning	5
Ansökan behöver inte göras	5
Riktlinjer vid ansökan	5
Handläggningstider	5
Kommunens informationsskyldighet med mera	6
Bekräftelse på ansökan	6
Kunskapsprov.....	6
Remissyttranden.....	7
Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl.....	9
Servering på idrottsarenor	9
Kommunens tillsynsverksamhet.....	10
Tillsynsavgifter.....	11
Riktlinjer vid servering.....	12
Rättsregler för serveringstider.....	12
Serveringstider för Katrineholm.....	12
Ordning och nykterhet.....	13
Uteserveringar	14
Pausservering.....	15
Catering	16
Anmälan av egenkryddning av snaps	16
Rumsservering och minibar	17
Provsmakning.....	17
Marknadsföring av alkohol.....	18
Villkor vid beviljande av serveringstillstånd	19
Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap	19
Tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap	20
Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten	21
Sanktioner vid lagöverträdelser	21
Om folköl.....	22

Inledning Alkohollagen – en skyddslag

Alkohollagen (2010:1622) (AL) är en skyddslag som finns för att begränsa alkoholens skadeverkningar. En utgångspunkt för kommunerna är att skyddet för människors hälsa går före företagsekonomiska eller näringspolitiska hänsyn. Av 8 kap 9 § AL framgår att kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt att kommunen ska ha riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Lagstiftaren betonar vikten av att kommunernas riktlinjer innehåller vad som gäller enligt alkohollagen och tillhörande föreskrifter och vilka hänsyn till lokala förhållanden som kommunen tar vid tillståndsgivningen. Folkhälsomyndigheten, tog fram en modell för hur dessa riktlinjer ska utformas och denna modell ligger till grund för dessa riktlinjers utformning.

Bakgrund

I propositionen till den gamla alkohollagen fick kommunerna uppdraget att ha alkoholpolitiska program med de kriterier kommunen avsåg att tillämpa när man bedömde om en servering kunde orsaka alkoholpolitiska olägenheter, till ledning för personer som ville ansöka om serveringstillstånd. I nya lagen framhålls serveringsställets geografiska belägenhet, t.ex. att lokalen är belägen i ett bostadsområde, vid en skola eller fritidsgård, nära ett boende för missbrukare eller ungdomar. Särskilt utpekade miljöer som typiskt sett innebär risker för uppkomsten av olika alkoholrelaterade olägenheter (prop. 2009/10:125, s. 98).

Syftet med riktlinjerna för alkoholservering

Alkohollagen är en social skyddslagstiftning och där social hänsyn ska ha företräde framför näringsintressen men med beaktande av att en viss utveckling har skett t.ex. angående människors utevanor vid utformningen av de serveringstider som gäller i kommunen. Riktlinjerna utgår från alkohollagens regler och ska inte uppfattas som lag. Genom riktlinjerna informerar kommunen tillståndshavare och allmänheten om den lokala anpassningen till alkohollagen. Riktlinjerna utgår från alkohollagens regler som i vissa fall ger utrymme för kommunen att utveckla sig egen alkoholpolitik. Det räcker inte att enbart hänvisa till riktlinjerna som grund för att avslå en ansökan om provsmaknings- eller serveringstillstånd. Det måste också till konkreta omständigheter som talar mot beviljandet, exempelvis polisens och miljöförvaltningens remissyttranden.

Tankarna bakom kommunala riktlinjer för serveringstillstånd är att:

- skapa förutsebarhet för om en etablering som planeras kan meddelas tillstånd
- likabehandling sker inom kommunen av ansökningar om serveringstillstånd

Riktlinjerna läggs ut på www.katrineholm.se då de också ska vara kända hos allmänheten. Riktlinjerna visar kommunens nuvarande uppfattning och ambitionsnivå. Riktlinjerna ska därför revideras regelbundet dock minst året efter varje valår. Utöver riktlinjerna har kommunen upprättat en tillsynsplan som redovisar det planerade tillsynsarbete.

Ansökan och handläggning

Ansökan behöver inte göras

Ingen ansökan om serveringstillstånd behöver göras under förutsättning att samtliga nedanstående kriterier är uppfyllda:

- avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer (slutet sällskap).
- sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna (dryckerna måste vara inköpta på Systembolaget).
- äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av varor eller tjänster.

Riktlinjer vid ansökan

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagen, alkoholförordningen, olika förarbeten, rättspraxis samt föreskrifter och kommentarer meddelade av Folkhälsomyndigheten samt kommunens riktlinjer.

Handläggningstider

Rättsregel

Enligt 5 § alkoholförordningen (2010:1636) ska en kommun fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Ett beslut om att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

Riktlinjer

För att tillståndsmyndigheten ska kunna fatta beslut i ett ärende krävs att sökanden kommer in med en fullständig ansökan. Det innebär att ansökan åtföljs av de underlag som krävs. Handläggningstiden räknas från den dag ansökan är fullständig till den dag som tillstånd meddelas. När ansökan är fullständig ska ett mottagningsbevis skickas till sökande. För fullständig ansökan gäller följande handläggningstider:

Typ av ansökan	Handläggningstid
Ansökan om nytt serveringstillstånd	9 arbetsveckor
Ändrade förhållande - utökad tid eller utvidgad lokal	4 arbetsveckor
Ändrade ägarförhållanden	9 arbetsveckor
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten	6 arbetsveckor
Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd för slutet sällskap	4 arbetsveckor
Anmälan om catering, provsmakning, kryddning av snaps	2 arbetsveckor

Beslut avseende tillfälliga ärenden enligt alkohollagen beslutas av jurist/utredare och stadigvarande av socialnämndens utskott (SU).

Avslag/återkallande av stadigvarande serveringstillstånd fattas av utskottet. Vid beslut som fattas av SU ska jurist/utredare lämna in handlingar, underlag till beslutet, senast 14 dagar innan sammanträdesdatum. Beslutet blir gällande när protokollet justerats. Tillståndsbevis kan då skrivas ut.

Kommunens informationsskyldighet med mera

Rättsregel

8 kap 9 § AL Kommunen ska tillhandhålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Riktlinjer

Kommunen har ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn över serveringstillstånden av alkohol. Kommunen tar ut en avgift för prövningen av serveringstillstånd samt tillsynsavgifter av dem som har dessa tillstånd. För att informera krögare och intresserade bedriver kommunen ett omfattande arbete. Utöver telefonrådgivning anordnar Katrineholms kommun krögarträffar dit samtliga krögare med serveringstillstånd i kommunen blir inbjudna. På www.katrineholm.se finns information om tillstånd och avgifter samt ett register över restauranger med serveringstillstånd i Katrineholm. I e-tjänstportalen på www.katrineholm.se finns e-tjänst för serveringstillstånd. Samtliga krögare i KFV regionen kan nyttja tjänsten.

För att uppnå likartad bedömning i länet samverkar kommunerna med varandra. Samverkan med polis, räddningstjänst och Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande sker regelbundet. Årligen hålls utbildning i Ansvarsfull alkoholservice vars syfte är att öka kunskapen om alkoholens medicinska effekter och främja en ansvarsfull alkoholutskänkning, vilket leder till mindre medicinska skador och mindre krogrelaterat våld.

Bekräftelse på ansökan

Rättsregel

1 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om mottagningsbevis som skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit.

Riktlinjer

Bekräftelse på att ansökan/anmälan inkommit ska sändas till sökanden/anmälaren inom 14 dagar. Mottagningsbevis ska skickas till sökande när ansökan är fullständig.

Kunskapsprov

Rättsregel

8 kap 12 § 2 st. AL Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att hon eller han har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningensligt sätt utöva serveringsverksamheten.

Riktlinjer

Kommunen ska vid sin prövning av en sökandes kunskaper i alkohollagstiftningen endast godkänna avlagt prov framtaget av Folkhälsomyndigheten. Provet får inte vara äldre än 5 år. Ett kunskapsprov får avläggas muntligen om sökanden inte behärskar något av de språk som proven tillhandahålls på, kan styrka påtagliga läs- eller skrivsvårigheter eller om det i övrigt finns särskilda skäl. Tolk som anlitas ska vara auktoriserad.

Kunskapsprov i Katrineholm kan göras av person som ansöker om serveringstillstånd i Katrineholm, Flen och Vingåkers kommuner och av person som ingår i bolag/enskild firma/förening som innehar serveringstillstånd i KfV. Den som gör provet ska vid provtillfället uppvisa giltig legitimation. En sökande som inte blir godkänd ska få en ny möjlighet att visa sina kunskaper. Inom ramen för en och samma ansökan ska sökande få möjlighet att genomföra ett prov och två omprov. Tiden för ett skriftligt prov är högst 90 minuter. För sökande med läs- eller skrivsvårigheter är tiden högst 150 minuter. Tiden för ett muntligt prov är högst 120 minuter. Tiden för muntligt prov med tolk är högst 150 minuter. Resultat av kunskapsprov delges senast inom två arbetsdagar efter avlagt prov. Nytt prov kan göras tidigast fem dagar efter föregående prov. För kunskapsprov tas en avgift ut vid varje provtillfälle. Efter tre underkända prov avslås ansökan och en ny ansökningsavgift ska erläggas.

Remissyttranden

Rättsregel

8 kap 11 § AL En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller, om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning, tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten.

8 kap 16 § AL Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

8 kap 12 § AL Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

Riktlinjer

Vid ansökan om stadigvarande tillstånd till allmänheten eller till slutna sällskap och vid en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten eller slutna sällskap inhämtar kommunen som regel remissyttranden från polismyndigheten, räddningstjänsten och samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande. När det gäller ansökningar om permanenta serveringstillstånd inhämtas också remissvar från skatteverket och kronofogdemyndigheten och vid behov sådana remisser när det gäller ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten eller slutna sällskap. Samtliga remissinstansers yttranden väger tungt vid handläggningen av ärendet. Polismyndighetens yttrande tillmäts stor betydelse vid bedömningen av ansökan.

Polismyndigheten

Polismyndigheten yttrar sig i fråga om:

- sökandens allmänna lämplighet för verksamheten i enlighet med 8 kap 11 § AL
- vandel
- sökt serveringstid
- verksamhetens inriktning
- ordningsstörningar vid serveringsstället
- krav på förordnade ordningsvakter.

Yttrandet som polismyndigheten lämnar ska motivera eventuella ställningstaganden på ett tydligt sätt.

Vid användande av mark till uteservering eller vid annat nyttjande av allmän mark ska även polismyndighetens tillstånd sökas enligt ordningslagen (1993:1617) och sedan inges till tillståndsenheten innan serveringstillstånd kan beviljas (dispositions rätt).

Räddningstjänst

Enligt 8 kap. 16 § AL ska lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

Utifrån brandskyddsdocumentationen gör räddningstjänsten en bedömning av brandsäkerheten, antal sittplatser och det totala antalet personer i lokalen. Det totala antalet personer i lokalen ska framgå av tillståndsbeviset. Detta medför att det är av stor vikt att en skalenlig och korrekt ritning inges i varje ärende så att ett fullgott underlag finns för räddningstjänst att göra en korrekt bedömning av personantalet utifrån de förutsättningar som gäller för lokalen. Räddningstjänsten kontaktar sotarmästaren för kontroll av imkanaler. I samband med nyansökan är brandskyddsdocumentation obligatorisk. Mer information finns på räddningstjänstens hemsida.

Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande

För att kunna göra en fullgod bedömning av olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, skickas remiss till Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande.

De ska yttra sig i fråga om:

- verksamheten befaras medföra olägenheter gällande ordning och nykterhet
- särskild risk för människors hälsa
- ljudstörningar och närboendestörningar
- frågor om livsmedelsanläggning.

Skatteverket

Skatteverket ska yttra sig i fråga om:

- bolaget är registrerat för F-skatt, moms, arbetsgivaravgifter

- skatter och avgifter redovisas
- hur skatter och avgifter redovisas
- restföringar av skatter och avgifter till det allmänna
- betalningsuppsmaningar
- beslut om kontrollavgifter
- skattetillägg
- bolaget lämnar inkomstdeklaration
- inkomst av tjänst
- företrädare för bolaget/verksamheten deklarerar eller inte.

Skatteverket kan höras om direkta registeruppgifter om restföringar av skatter men kan också fungera som sakkunnig till kommunen vid bedömning av inlämnad finansieringsplan.

Remiss skickas till Skatteverket vid betydande förändringar i bolag med serveringstillstånd.

Kronofogdemyndigheten

De frågor som ställs är om sökande/bolaget sköter sina åtaganden till det allmänna, om bolag/verksamhet/företrädare förekommer i kronofogdens register, eller har näringsförbud.

Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl

Rättsregel

8 kap 17 § AL Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter ifråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Riktlinjer

Lagregeln gör det möjligt för en kommun att förhindra etableringar av restauranger med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden. Exempelvis områden i närheten av skolor, ungdomsgårdar där många ungdomar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik. Social hänsyn ska vara överordnad företagsekonomisk eller näringspolitisk hänsyn.

Remissinstansernas yttranden och bedömning tillmäts stor betydelse vid bestämmande av om sökt serveringstillstånd kan medföra risker eller olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa.

Servering på idrottsarenor

Kommunen har en restriktiv syn på alkoholservering i samband med idrottsutövande eller i lokaler där sådant utövande kan förekomma. En bedömning görs i varje enskilt ärende utifrån de förutsättningar som ansökan omfattar, med särskilt fokus på publikens förväntade ålderssammansättning och risken för ordningsstörningar. Om

serveringslokalen används för organiserad ungdomsidrott, anser kommunen att serveringstillståndet ska förenas med villkor om att alkoholserving inte får ske under den tid sådan verksamhet bedrivs. På och i direkt anslutning till idrottsanläggningar kan alkoholserving medges på avgränsade ytor dock inte på läktarplats. Serveringstider som kan medges begränsas till två timmar före och två timmar efter arrangemanget. De alkoholdrycker som kan medges är starköl, vin och andra jästa alkoholdrycker.

Kommunens tillsynsverksamhet

Rättsregel

9 kap. 2 § AL Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

9 kap 3 § AL För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen.

Riktlinjer

Folkhälsomyndigheten är den centrala tillsynsmyndigheten enligt 9 kap 1§ AL och har att utöva den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen och har också bemyndigande av regeringen rätt att meddela allmänna råd till vägledning för lagens tillämpning.

Länsstyrelsen är den regionala tillsynsmyndigheten, vilken har att utöva tillsyn inom länet och länsstyrelsen ska även biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Den omedelbara tillsynen av restauranger utövas av kommunens tillståndsenhet och polismyndigheten. Tillsyn uppdelas i förebyggande, inre och yttre tillsyn. Dessa kan delas in i rutin-, uppföljnings-, påkallad och utökad tillsyn. Tillsynsarbetet beskrivs närmare i tillsynsplanen som fastställs av socialnämnden varje år.

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn kan röra sig om rådgivning och informationsmöten. Kommunen bjuder årligen in krögare och aktuella myndigheter till samverkansträffar där information utbyts. Kommunens ansvar även för utbildningen "Ansvarsfull alkoholserving" (AAS). Syftet med AAS är att öka kunskapen hos krögarna och deras anställda om alkohollagens tillämpning och att alkoholserving sker med ett större ansvarstagande.

Inre tillsyn

Kommunen arbetar fortlöpande med att kontrollera att den som har serveringstillstånd fortsatt uppfyller alkohollagens krav på lämplighet. Den inre tillsynen är administrativ och sker genom remisser och kontakter med myndigheter. Inre tillsyn sker också löpande genom rapporter från kreditupplysningstjänster som kommunen använder sig av.

Yttre tillsyn

Vid yttre tillsyn besöker kommunen serveringsstället för att på plats kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Besök på serveringsstället kan genomföras av

kommunala tjänstemän på egen hand eller i samverkan med andra myndigheter såsom polis, räddningstjänst, samhällsbyggnadsförvaltning eller motsvarande, skattemyndighet med flera. Yttre tillsynsbesök kan uppdelas i rutinbesök, påkallade besök och uppföljningsbesök. Tillsynsenheten har rätt att komma in i alla lokaler och ytor utom personliga klädsåk. Den ansvarige för bolaget eller den som är serveringsansvarig ska hjälpa till på plats (exempelvis genom att öppna låsta utrymmen och ta fram rapporter från kassan).

Den yttre tillsynen avser bland annat:

- Kontroll av att alkoholservingen sker i enlighet med serveringstillståndet.
- Bedömning av ordningen inne och utanför restaurangen.
- Graden av berusning hos gästerna.
- Kontroll att servering inte sker till underåriga.
- Kontroll av dryckessortiment.
- Kontroll av personalligare för att kontrollera att de som arbetar är anställda av tillståndshavaren.
- Kontroll av utrymningsvägar.

En genomförd tillsyn ska dokumenteras och avslutas. De uppgifter som framkommit med anledning av tillsynen ska kommuniceras med tillståndshavaren.

Både inre och yttre tillsyn kan leda till att en utredning öppnas och att förnyade remisser skickas till berörda myndigheter. Tillsyn kan också leda till förslag om sanktionsåtgärder såsom erinran, varning eller återkallelse av tillståndet. Framkommer det att ett tillstånd inte nyttjas ska det återkallas.

Vid yttre tillsyn då annan myndighet inte medverkar ska två kommunala tjänstemän medverka.

Tillsynsavgifter

Rättsregel

8 kap 10 § 2 st AL Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

8 kap 10 § 3 st AL Kommunen får även ta ut en avgift för tillsyn enligt 9 kap av den som har serveringstillstånd.

Riktlinjer

Kommunen har enligt alkohollagen rätt att ta ut en avgift för prövningen i samband med ansökan om serveringstillstånd. Kommunen har också rätt att ta ut en avgift för tillsyn. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallag (2017:725). Aktuella avgifter framgår av respektive kommuns hemsida. Socialnämnden tillämpar två slags tillsynsavgifter, en årlig tillsynsavgift som ska täcka den löpande tillsynsverksamheten och en tillsynsavgift som tas ut i vid påkallad tillsyn.

Den årliga tillsynsavgiften baseras på en fast grundavgift tillsammans med en rörlig avgift vars storlek är kopplad till serveringsställets försäljningsvolym (årsomsättning) av alkoholdrycker.

Riktlinjer vid servering

Rättsregler för serveringstider

8 kap 19 § AL Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första-tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.

8 kap 17 § AL Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

Riktlinjer för serveringstider

Alkohollagens regler ger i vissa fall utrymme för kommunen att utveckla sig egen alkoholpolitik. För Katrineholms kommun kan serveringstid medges till klockan 02:00 inomhus och 24:00 utomhus om inte särskilda skäl däremot föreligger.

Riktlinjer och särskilda beaktanden

Bestämmelsen om serveringstider syftar främst till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning. Bestämmelsen om serveringstider är en viktig del av den svenska alkoholpolitiken och social hänsyn ska därför gå före affärs- eller konkurrensmässig hänsyn. Vid bedömning av lämplig serveringstid ska det beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa. En längre serveringstid som medgetts till ett serveringsställe behöver därför inte motivera bifall till en annan ansökan. Olika serveringstider kan vara lämpliga för olika miljöer eller olika typer av serveringstillstånd.

Remissinstansernas yttranden och bedömning tillmäts stor betydelse vid bestämmande av serveringstider. Särskild vikt tillmäts polismyndighetens bedömning av risken för ordningsstörningar respektive vid miljöavdelningens bedömning av risken för ljudstörningar. Dessa bedömningar är av stor betydelse inte minst vid prövning av serveringstid utanför alkohollagens normaltid klockan 11.00–01.00.

Vid bedömning av lämplig serveringstid görs alltid en prövning i det enskilda fallet där det ska beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter.

Uteservering

Serveringstid för uteservering medges mellan klockan 11.00–23.00 söndag till torsdag. Fredagar, lördagar, helgdag samt dag före helgdag mellan klockan 11.00–24:00.

Slutet sällskap

Till slutet sällskap kan serveringstid beslutas inomhus till klockan 03.00.

Dagar med allmän festkaraktär

Tillfälligt utökad serveringstid till klockan 03.00 medges endast vid sådana dagar, då hög ljudnivå vid senare tidpunkter på dygnet och viss störning av boende ändå är att förvänta på grund av den aktuella dagens karaktär av allmän festdag eller själva huvudarrangemanget. För att serveringstid till klockan 03.00 kan beviljas får det inte i övrigt befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Villkor

För att bevilja utökad serveringstid efter klockan 01.00 gäller i samtliga fall:

- Att utökad serveringstid kan komma att beviljas under en prövotid för verksamheten.
- Att verksamheten inte har haft några allvarliga eller upprepade anmärkningar.
- Att risk för störningar av närboende bedöms vara liten.
- Att risk för ordningsstörningar bedöms vara liten.
- Att restauranger med nattklubsverksamhet av säkerhetsskäl ska ha ett system för kontroll av det exakta antalet gäster i lokalen.
- Att tillståndet kan förenas med villkor om förordnade ordningsvakter. Villkoret sätts i enlighet med Polismyndighetens yttrande.

Ordning och nykterhet

Rättsregel

3 kap 1 § AL Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte säljas om det inte finns rätt till det enligt denna lag.

3 kap 5 § AL Försäljning av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras.

8 kap 20 § AL Vid servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

Riktlinjer

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i 3 kap AL och bestämmelser om servering av alkoholdrycker finns i 8 kap AL. I 1 kap 11 § 2 st. AL står det att försäljning kallas servering

om drycken ska förtäras på stället. Bestämmelserna i 3 kap AL om försäljning är därför tillämpliga även vid servering.

3 kap 5 § AL och 8 kap 20 § AL handlar båda om att se till att det råder ordning där det säljs och serveras alkoholdrycker.

I möjligaste mån ska skador förhindras vid försäljning, och den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Personal ska vid servering se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks. Serveringen av alkoholdrycker ska vara ansvarsfull och präglas av måttfullhet. Fokus är återhållsamhet vid servering så att skadeverkningar av alkohol ska förhindras. Krav på ordning och nykterhet gäller såväl på serveringsstället som i dess direkta närhet. Det är därför av betydelse hur krögaren säkerställer kontrollen över alkoholservingen.

Faktorer som ökar säkerheten är:

- personaltäthet
- vilken utbildning personalen har
- lokalernas utformning
- att alkoholpolicy finns.

Andra faktorer av betydelse är tillstånd för olika dryckesslag vid olika typer av arrangemang. För att undvika försäljning och servering av större mängder alkohol till en person eller grupp är det inte tillåtet att servera hela flaskor med starksprit.

Kommunen kan villkora att försäljning endast får ske i form av bordsservering.

Kommunen ser gärna att det skapas en alkohol- och drogpolicy på serveringsställena och kommer att arbeta för att krögarna utarbetar en sådan. Kommunen har som krav att all personal som kan komma att arbeta efter klockan 01.00 ska ha genomgått utbildningen ansvarsfull alkoholserving.

Uteserveringar

Rättsregel

8 kap 14 § AL Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering där.

Riktlinjer

I ordningslagen finns grundläggande regler om uteserveringar. Alkoholserving på uteservering regleras inte särskilt i alkohollagen, utan samma regler som vid bedrivande av alkoholserving i övrigt gäller även vid uteservering. Av 8 kap. 14 § AL framgår att ett serveringstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme som disponeras av

tillståndshavaren, vilket medför att det även kan avse en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. Det betyder också att området för uteserveringen ska vara tydligt markerad. Uteserveringen ska avgränsas på ett betryggande sätt och uppfylla övriga krav till exempel, godkännande av markägaren, tillstånd från polismyndigheten att använda offentlig plats samt bygglov där så krävs. Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare serveringstider på en uteservering än de tider som gäller inomhus. Vid ett beslut om servering på uteservering ska uteserveringen vara utrymd senast 30 minuter efter den serveringstid som har beviljats. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen exempelvis boende i närheten av restaurangen. Även andra villkor som till exempel villkor för musikspelning kan infogas i ett beslut. Om kommunen inte har villkorat tillståndet med en särskild utrymningstid för uteserveringen gäller serveringsställets utrymningstid, det vill säga 30 minuter efter den serveringstid som gäller för serveringsstället i övrigt. Se 8 kap 19 § i AL samt Regeringsrättens dom Mål nr 7544-07.

Rökning är förbjuden i restauranger och andra serveringsställen. Rökning är också förbjuden vid entréer till sådana lokaler och utrymmen som allmänheten har tillträde till enligt 6 kap 2 § lag om tobak och liknande produkter (2018:2088) (LTLP). Tillståndshavaren ansvarar för att bestämmelserna följs och ska tydligt informera genom skyltning om rökförbudet på serveringsstället, 6 kap 8,9 §§ LTLP.

Av 8 kap 14 § 2 st framgår att flera tillståndshavare kan utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. Särskilda villkor kan meddelas i samband med beslutet om tillstånd för ett gemensamt serveringsutrymme. En förutsättning är att de bolag som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd i direkt anslutning till den gemensamma ytan. En individuell prövning görs av villkor och tider. De särskilda villkoren kan avse vakter vid tillfälliga tillställningar, endast bordservering. Kommunen kan välja att behandla ansökningarna samtidigt något som kan påverka handläggningstiderna.

Pausservering

Rättsregel

8 kap 14 § 4 st. AL Tillstånd för servering av starköl, vin och annan jäst alkohol dryck i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert får meddelas utan krav på matsservering.

Riktlinjer

Med pausservering menas att servering endast får ske under pauser i föreställningen vid foajén till teater eller konsertverksamhet. Här finns inget krav på att lagad mat ska finnas. För teater eller konsertlokal som saknar etablerad permanent verksamhet kan endast tillstånd meddelas för enstaka tillfälle eller för tidsperiod då föreställningar eller uppträdanden förekommer.

Vid pausservering kan endast tillstånd för öl, vin och annan jäst alkohol dryck medges.

Kommunen har en särskild restriktivitet då det gäller beviljande av detta tillstånd då det gäller ungdomsarrangemang.

Catering

Rättsregel

8 kap 4 § AL Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av tillståndsenheten.

Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd.

Riktlinje

Enligt 8 kap 4 § AL har den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap möjlighet att få ett stadigvarande serveringstillstånd, ett så kallat cateringtillstånd, trots att det inte finns någon serveringslokal att koppla serveringstillståndet till. Cateringtillstånd gäller endast i den kommun som har meddelat tillståndet. Med begreppet catering i alkohollagen avses servering av färdiglagad mat och av alkohol på beställning av slutna sällskap som sker antingen i för tillfället hyrd lokal eller i hemmet.

Inför varje serveringstillfälle är tillståndshavaren skyldig att anmäla den lokal där servering ska ske. Det krävs att lokalen blir godkänd av tillståndsenheten. Syftet med bestämmelsen är att tillståndsenheten ska få kännedom var och när servering ska ske och kunna utöva tillsyn om det anses befogat.

Catering är endast möjlig till lokal till vilket tält inte räknas. En lokal kan ha en tillhörande utomhusservering som en veranda eller en trädgård tillhörande en villa och räknas som serveringsområde.

Anmälan av egenkryddning av snaps

Rättsregel

8 kap 3 § AL Den som har ett stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker har, efter anmälan till kommunen, rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen.

Riktlinjer

Enligt 8 kap 3 § alkohollagen är det tillåtet för den som har stadigvarande serveringstillstånd att låta egenkrydda brännvin enligt eget recept för servering som snaps i den egna rörelsen.

Mängden som framställs ska vara i liten skala och ställas i relation till restaurangens totala omsättning.

Egen kryddning av snaps ska anmälas till kommunen. Kommunen ska också informeras om den mängd som ska produceras.

Rumsservering och minibar

Rättsregel

8 kap 5 § AL På hotell som har restaurangverksamhet med serveringstillstånd i sina lokaler får servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ske på hotellrummet (rumsservering). På ett sådant hotell får även servering från minibar på hotellrummet ske.

Riktlinjer

Enligt 8 kap 5 § AL är det tillåtet med rumsservering och inrättande av minibarer i hotell som i sina lokaler har restaurangverksamhet med serveringstillstånd.

För att kunna erbjuda rumsservering och minibar krävs att det finns tillgång till tillredd mat och att serveringsansvarig finns på plats. Den åldersgräns som finns enligt alkohollagen gäller också för rumsservering och minibar.

När det gäller rumsservering och minibar finns det ingen begränsning av någon serveringstid och serveringspersonal behöver inte heller närvara vid förtäringen på hotellrummet.

Provsmakning

Rättsregel

8 kap 6 § AL Anordnande av provsmakning av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller av alkoholdrycksliknande preparat vid arrangemang riktade till allmänheten är tillåtet under förutsättning att:

1. arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker eller preparat som provsmakningen avser samt den lokal där provsmakningen ska äga rum, eller
2. de partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt ansöker om och får ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker eller preparat som avses erbjudas.

Tillståndshavare som avses i första stycket 1 ska innan arrangemanget äger rum göra en anmälan till kommunen.

8 kap 7 § AL Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

Riktlinjer

Enligt 8 kap 6–7 § AL finns regler för provsmakning.

Det är skillnad på provsmakning och servering då provsmakning avser endast en liten mängd alkohol. I begreppet provsmakning ligger enligt förarbetsuttalandet att det handlar om små mängder av olika produkter för att kunna få en uppfattning om kvalitet och smak.

Det anges att det vid provsmakning av en dryck normalt ges en mycket liten mängd, oftast motsvarande en matsked eller mindre (prop. 2009/10:125 s. 113 och 167). Inget matkrav föreligger vid provsmakning vilket framgår av 8 kap 15 §.

Innehavare av stadigvarande serveringstillstånd

Innehavare av stadigvarande serveringstillstånd kan anordna provsmakning i den lokal där serveringstillståndet gäller efter anmälan till kommunen.

Partihandlare

Ansökan om tillfälligt tillstånd att arrangera provsmakning kan endast göras av partihandlare enskilt eller gemensamt.

Tillverkare

1. Tillverkare som har stadigvarande serveringstillstånd får erbjuda provsmakning av de egentillverkade dryckerna eller preparaten vid tillverkningsstället efter anmälan till kommunen.
2. Tillverkare som inte har stadigvarande serveringstillstånd kan ansöka hos tillståndsenheten om ett särskilt tillstånd för provsmakning.

Marknadsföring av alkohol

Rättsregel

7 kap. 1 § AL Vid marknadsföring av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat till konsumenter ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol.

Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

7 kap. 2 § AL Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får i sin rörelse lämna sådana drycker eller preparat som gåva endast i form av varuprov.

Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor än alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat får sådana drycker eller preparat inte lämnas som gåva.

Riktlinje

Särskild måttfullhet ska iakttagas kring marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter. Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd som är påträngande, uppsökande eller uppmuntrar till bruk av alkohol får inte användas. Huvudregeln är att marknadsföring av alkoholdryck till konsument får ske i omedelbar anslutning till tillståndshavarens ordinarie säljställe, inom en begränsad serveringsyta.

Bestämmelsen om gåvoförbud i 7 kap. 2 § AL hindrar restauranger med serveringstillstånd från att bjuda gäster på exempelvis en öl eller ett glas vin i syfte att kompensera lång väntetid på maten eller annat.

Villkor vid beviljande av serveringstillstånd

Rättsregel

Av prop. En ny alkohollag (2009/10:125) framgår att en myndighet som på ansökan meddelar ett för sökanden positivt beslut har, utan författningsstöd, enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer rätt att till sitt beslut foga olika slag av villkor. (s. 166)

Riktlinje

Syftet med att meddela villkor i samband med beslut om serveringstillstånd är att motverka alkoholpolitiska skadeverkningar. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd, till exempel förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal eller annat serveringsutrymme. Villkoren får inte vara generella utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall. Kommunen kan däremot i sina riktlinjer beskriva under vilka förutsättningar ett beslut kan komma att villkoras, till exempel kan yttranden från andra instanser användas som underlag för villkor.

Exempel på vad villkoren kan avse:

- förordnande ordningsvakter efter vissa klockslag eller vid olika typer av evenemang
- olika utrymningstider för servering i olika lokaler eller utrymmen på ett serveringsställe (exempelvis för uteservering)
- olika serveringstider beroende av typ av evenemang på en idrottsanläggning
- antal gäster på serveringsstället
- begränsning av servering genom att endast tillåta bordsservering, eller att vid vissa evenemang endast tillåta bordsservering
- utbildning för personal vid sen serveringstid, exempelvis Ansvarsfull alkoholservice
- särskild säkerhetsutrustning på serveringsstället vid sen serveringstid, såsom metalldetektorer
- viss avvikelse till exempel förlängd öppettid, kan tillåtas efter en viss prøvotid.

Villkor ska skrivas in i tillståndsbeviset.

Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap

Rättsregel

8 kap 2 § AL Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

8 kap. 15 § 3 st. AL Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap

Riktlinjer

Tillfälliga serveringstillstånd kan meddelas till allmänheten och till slutna sällskap.

Vid tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten eller slutet sällskap ska tillredd mat tillhandahållas, detta innebär att matkravet är lägre ställt vid tillfälligt serveringstillstånd jämfört med stadigvarande serveringstillstånd. Vid definition av "tillfällig servering" utesluts regelbundet återkommande verksamhet.

Att tänka på vid alla tillfälliga serveringstillstånd:

- Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna tillhandahållas
- kommunen anser att antal tillfällen per kalenderår som tillfälliga tillstånd kan meddelas, utan att övergå till regelbunden verksamhet vilket kräver ett stadigvarande serveringstillstånd, är max sex tillfällen
- ett specifikt tillfälle kan vara en till sju dagar
- samma tillståndsbeslut kan omfatta upp till sex sådana tillfällen under ett kalenderår men dessa ska då vara angivna i ansökan
- med enstaka tidsperiod avses enligt praxis från tidigare lagstiftning några dagar upp till ett par månader
- sökanden ska ha beviljats markupplåtelse eller beviljats rätt att disponera markytan eller lokalen.

Tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap

Vid tillfällig servering till slutet sällskap är kraven lägre. Om det inte är i yrkesmässig regi utan ett enstaka privat arrangemang bortfaller kunskapskravet. Lagad mat ska dock alltid kunna serveras. Tillståndsenheten gör en bedömning i det enskilda ärendet beroende på exempelvis evenemangets art och åldersammansättning huruvida en remissförfrågan ska skickas till berörda myndigheter.

Ett slutet sällskap är en begränsad krets av personer som delar någon form av gemensamt intresse och där personerna som ska delta på sökt arrangemang är kända i förväg. När det gäller servering till slutet sällskap får det inte vara en tillställning som betraktas som offentlig enligt ordningslagen, utan kretsen som arrangemanget vänder sig till ska vara sluten.

Vid tillfälliga tillstånd till slutna sällskap får endast drycker inköpta på Systembolaget serveras, om tveksamheter framkommer kan tillståndsmyndigheten begära in kvitton.

Att tänka på:

- Ansökan om tillfälligt tillstånd till slutna sällskap ska lämnas in senast fyra arbetsveckor innan evenemanget äger rum.

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten

Ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten kan avse allt ifrån stora till små festivaler och enstaka mindre evenemang. Ett tillfälligt serveringstillstånd kan omfatta allt ifrån en dag till en viss tidsperiod, exempelvis en show som spelas på helgerna under en sådan period.

Att tänka på:

- Ansökan om tillfälligt tillstånd till allmänheten ska lämnas in senast sex arbetsveckor innan evenemanget äger rum
- under den period som tillståndet omfattar kan samma lokal inte upplåtas till annan alkoholservering
- Samhällsbyggnadsförvaltningens krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllda
- serveringen ska bedrivas inom en avgränsad serveringsyta, med tillfredsställande antal sittplatser och tydliga avgränsningar
- betryggande tillsyn över serveringen ska vara möjlig.

Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet 8 kap. 12 § AL samt att arrangemanget i övrigt ska uppfylla de krav som alkohollagen ställer. Kravet på lämplighet kan i vissa fall även omfatta en huvudarrangör för till exempel en festival om denne bedöms ha betydande inflytande även för serveringsrörelsens bedrivande.

Vid tillfälliga tillstånd till allmänheten kan restaurangrapporten komma att begäras in.

Sanktioner vid lagöverträdelser

Rättsregel

9 kap. 17 § AL En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

9 kap. 18 § AL En kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

11 kap. 3 § AL Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer sprit, alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat utan tillstånd eller annars i strid med denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som har anskaffats på annat sätt än som anges i 8 kap. 13 §, eller
3. säljer sprit i strid med bestämmelserna i 6 kap. 4 § första stycket eller 5 § andra stycket döms för olovlig försäljning av alkohol till böter eller fängelse i högst två år.

Riktlinjer

Det finns två typer av sanktionsmöjligheter i alkohollagen, dels *straffrättsliga* sanktioner och dels *administrativa* sanktioner.

Straffrättsliga sanktioner hanteras av polis, åklagare och domstolar och administrativa sanktioner av olika tillsynsmyndigheter med möjlighet till överprövning hos förvaltningsdomstolarna.

Sanktionsmöjligheterna, som återfinns i 9 kap 17–18 §§ AL är utformade efter en sorts trappstegsmodell i tre steg.

Erinran: Första steget, den lindrigaste formen av sanktion. Meddelas vid överträdelser av lindrigare fall.

Varning: Nästa steg, meddelas vid överträdelser av allvarigare fall eller upprepade överträdelser.

Återkallelse: Sista steget, detta sker normalt först sedan flera allvarliga överträdelser skett.

Undantag kan göras vid särskilt allvarliga överträdelser där serveringstillståndet kan återkallas direkt. Till exempel när det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit. Straffbestämmelserna återfinns i 11 kap AL.

En viktig omständighet är att straffansvaret vid servering är personligt och att den som medvetet eller av misstag säljer eller lämnar ut alkoholdryck till den som inte fyllt 18 år eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annan drog gör sig skyldig till olovlig dryckeshantering och kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Exempel på förseelse som föranleder en erinran är en skuld på skattekontot understigande 10 000 kr. När en skatteskuld går till kronofogden kommer bolaget att tilldelas en varning.

Om folköl

Riktlinjer för försäljning av folköl i butik och caféer utarbetas av samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande som handläggare tillstånd och tillsyn.